

ДОСТЪП ДО ИНФОРМАЦИЯ

РЕЗУЛТАТИ

Програма Достъп до Информация

m a r k e t
LINKS

Количествено проучване
Февруари 2010

С цел да постигне по-висока ефективност в мисията си да спомага за реализирането на правото на информация, фондация “Програма Достъп до Информация” възложи на агенция за социални и маркетингови проучвания Маркет ЛИНКС изследване сред пълнолетните български граждани. Първата вълна на проучването беше проведена през септември-октомври 2008 г., а втората вълна – през февруари 2010 г. Проучването имаше следните задачи:

• Да се проучи степента на запознатост с правото на достъп до обществена информация* сред българските граждани

• Да се установят обществените нагласи към гарантирането и спазването на правото на гражданите на достъп до обществена информация*.

• Да се изяснят практиките и проблемите при получаването на достъп до обществена информация*.

• Да се проследят обществените нагласи след приемането на измененията в ЗДОИ през декември 2008 г. и произтичащите от тези изменения практики

*По смисъла на ЗДОИ обществена информация е всяка информация, свързана с обществения живот в Република България и даваща възможност на гражданите да си съставят собствено мнение относно дейността на задължените по закона субекти

Проучване сред пълнолетното население

Описание на обществената оценка. Практики и проблеми, свързани с достъпа до обществена информация

ТИП НА ПРОУЧВАНЕТО:	Количествено
МЕТОД НА РЕГИСТРАЦИЯ:	Пряко лично интервю
ИЗСЛЕДВАНА СЪВКУПНОСТ:	Население, 18+
РАЗМЕР НА ИЗВАДКАТА:	1143
ПРЕДСТАВИТЕЛНОСТ	Национална
ПЕРИОД:	февруари 2010 г.

Пол	Жена	52,1%
	Мъж	47,9%
Възраст	18-34	29,6%
	35-59	42,3%
	60+	28,1%
Населено място	София	16,5%
	Голям град	15,0%
	Друг град	39,0%
	Село	29,5%
Етническа принадлежност	Българска	94,7%
	Ромска	3,6%
	Турска	1,6%
	Друга	0,2%

РЕЗУЛТАТИ

Непосредствено след първата вълна на изследването, която се проведе през октомври 2008, чрез промени в ЗДОИ през декември 2008 (без връзка с изследването) бяха въведени редица мерки за осигуряване на прозрачност в работата на администрацията, които включват публикуване в интернет на актуална обществена информация (ОИ) от страна на институциите и администрацията.

Тази промени включват публикуване в секция “достъп до информация” на интернет страниците на административните структури в системата на изпълнителната власт на:

1. описания на информационните масиви и ресурси, използвани от съответната администрация;
2. годишен отчет за постъпилите заявления за достъп до обществена информация, който включва и данни за направените откази и причините за това;
3. съществуващите вътрешни правила относно достъпа до обществена информация и реда за достъп до публичните регистри, съхранявани от административните структури в системата на изпълнителната власт.

Дотогава някои от тези материали изобщо не са били публично достъпни, а останалите не са били достъпни чрез този вид масова медия.

Гражданите, които предполагаемо са ползвали този вид публикувана в интернет информация, но не им се е налагало да подават заявление за достъп до нея, обяснимо не се идентифицират като “ползвали се от правото си на достъп до обществена информация”.

Това обяснява защо в сравнение с първата вълна на изследването, през 2010 остава непроменен делът на ползвалите правото си на ДОИ (7%, както и през октомври 2008), както и делът на онези, които биха потърсили ОИ само ако имат повод (64% през 2010 и 63% през 2008 г.).

В България правото на достъп до ОИ е законово гарантирано според 38% от анкетираниите. Техният дял е нараснал с 6% в сравнение с предишната вълна на изследването. След последните промени в ЗДОИ значително е намалял дялът на онези, които смятат, че правото на достъп до обществена информация не е гарантирано в българското законодателство – те вече са 39%, а през 2008 г. техният дял е бил 51%. 22% от гражданите не могат да определят мнението си за законодателната гаранция на това им право.

Сред пълнолетното население дялът на онези, които не са запознати с правото си на достъп до обществена информация е намалял до 52%. За сравнение, през 2008 г. той е над 60%.

Растеж отбелязва дялът на гражданите, които знаят за съществуването на “Програма Достъп до информация”, независимо дали имат преки впечатления или не. Този дял вече е 41% в сравнение с 34% преди година и половина. Лек растеж отбелязва дялът на онези, които знаят за съществуването на ЗДОИ. Те вече са 45% от всички анкетирани. През 2008 г. дялът им е бил 40%.

Близо половината от анкетираниите са на мнение, че в България правото на гражданите на достъп до обществена информация не се спазва. В това са убедени 46% от всички интервюирани граждани. Техният дял обаче е намалял в сравнение с първата вълна на проучването, когато това мнение са споделяли 62% от интервюираните. Сред гражданите на столицата дялът на песимистично настроените относно спазването на правото на достъп до ОИ остава относително висок – 65%.

В сравнение с предишната вълна на изследването и след медийната кампания, съпътстваща промените в ЗДОИ в края на 2008 г., делът на пълнолетните български граждани, които са запознати с процеса на получаване на обществена информация бележи относително увеличение. 36% от анкетираните знаят (добре или в общи линии) какво да направят, за да получат от държавната и общинската администрация обществената информация, която ги интересува. През 2008 г. техният дял е 28%. Делът на запознатите с този процес е по-висок при респондентите от по-малки населени места, отколкото при респондентите от София и по-големите градове. Въпреки това, остава висок делът на гражданите, които не са запознати с този процес.

Бележи увеличение и делът на онези граждани, които знаят (добре или в общи линии) към кого да се обърнат, за да получат обществена информация. Той вече е 38% в сравнение с 28% през 2008 г.

Както и при предишната вълна на изследването, в процеса на достъп до обществена информация за гражданите продължава да е най-неясно към коя институция да се обърнат при отказ да им бъде предоставена исканата от тях информация – 34% имат не особено ясна представа, а 39% категорично заявяват, че не знаят кого да сезират при отказ. Делът на последните обаче е намалял от цели 65% през 2008 г.

Най-голям дял от ползвалите се от правото си на достъп до обществена информация граждани отправят искането за получаване на такава информация на място в институцията – писмено (39%). Други 37% правят това по електронен път - електронна поща или форма за контакт и обратна връзка в интернет страницата на институцията. Техният дял е нараснал от 28% през 2008 г., за сметка на онези, които отправят искането си за достъп до ОИ на място в институцията, но устно - 31% в сравнение с 44% през 2008 г.

Делът на гражданите, които категорично заявяват, че имат нужда от помощ в процеса на получаване на обществена информация е намалял на 38% в сравнение с 49% през 2008 г. Други 22% от анкетираните обаче заявяват, че се нуждаят от помощ/ консултации, за случаите, в които им е отказано да получат достъп до обществена информация. Делът на онези, които са определили, че не се нуждаят от помощ/ консултация е нараснал до 21% в сравнение с 13% през 2008 г.

От гражданите, които са се ползвали от правото си на достъп до обществена информация, повече от 2/3 (68%) заявяват, че са получили изцяло необходимата им информация. През 2008 техният дял е бил 51%. Друга една четвърт заявяват, че са получили информация, но в непълен вид. Техният дял е бил 31% през 2008 г. През 2010 делът на гражданите, ползвали правото си на достъп до обществена информация и получили отказ е по-нисък (7%) в сравнение с 2008 г. (12%). Незначителен е делът на онези, които все още не са получили отговор на искането си – 1%, в сравнение с 6% през 2008 г.

Намалелият дял на отказите донякъде обяснява защо интервюираните граждани масово не са осведомени за случаи, в които е отказван достъп до обществена информация – през 2010 г., 81% не знаят за такъв случай. Делът на неосведомените е нараснал от 73% през 2008 г. Делът на онези, които знаят за един или повече такива случаи е едва 9% и е намалял от 14% през 2008 г.

Едва един от шестимата интервюирани граждани, които са получили отказ за достъп до обществена информация е обжалвал след отказа. Един не е обжалвал, поради незнание към кого да се обърне, а четирима не са обжалвали по други причини.

Според резултатите от изследването интересът на интервюираните е насочен в най-висока степен към онези решения на органите на властта, които се отнасят до всички граждани (60%). На второ място по деклариран интерес е обществената информация, свързана с отчети за работата на местна власт (52% през 2010), който обаче бележи спад от 60% през 2008 г. Лек спад се забелязва и при интереса към обществената информация за програми и стратегии за развитие (50% през 2010 и 57% през 2008 г.). Интересът към публичните регистри обаче е нараснал до 41% през 2010 г., в сравнение с 35% през 2008 г.

Интересът към публикации и предавания в медии, свързани с проблеми при осигуряване на достъпа до информация бележи спад в годините на икономическа криза. По-голямата част от гражданите (60%) категорично заявяват, че не следят публикации и предавания в медии по темата. Техният дял дори се е увеличил, в сравнение с първата вълна на изследването – 54% през 2008 г.

Изследването показва, че:

- **общото ниво на запознатост на гражданите с правото им на достъп до ОИ остава същото, но се е повишила степента на запознатост с процеса на достъп до ОИ;**
- **степента на увереност на гражданите в законовата гаранция на правото им на достъп до обществена информация е нарастнала;**
- **гражданите в по-висока степен са убедени, че в България се спазва правото им на достъп до ОИ;**
- **по-висок процент граждани са убедени във важността в страната да се гарантира и спазва правото им на достъп до ОИ;**
- **общата познатост на Програма Достъп до информация се е повишила;**
- **делът на гражданите, чували за Закона за достъп до обществена информация се е повишил;**
- **гражданите се интересуват в най-голяма степен от решенията на органите на власт, които се отнасят до всички.**

Въпреки положителните резултати в сравнение с първата вълна на изследването, остава необходимостта да продължават да се развиват:

- образователните кампании за правото на гражданите на достъп до обществена информация**
- обучения и консултации за действия при отказ да им бъде предоставена обществена информация от институциите**
- публичността на информацията в медиите относно конкретни случаи на отказ за достъп до информация, предприети действия и успешно съдействие от страна на Програма Достъп до Информация.**

ТАБЛИЧНИ РЕЗУЛТАТИ

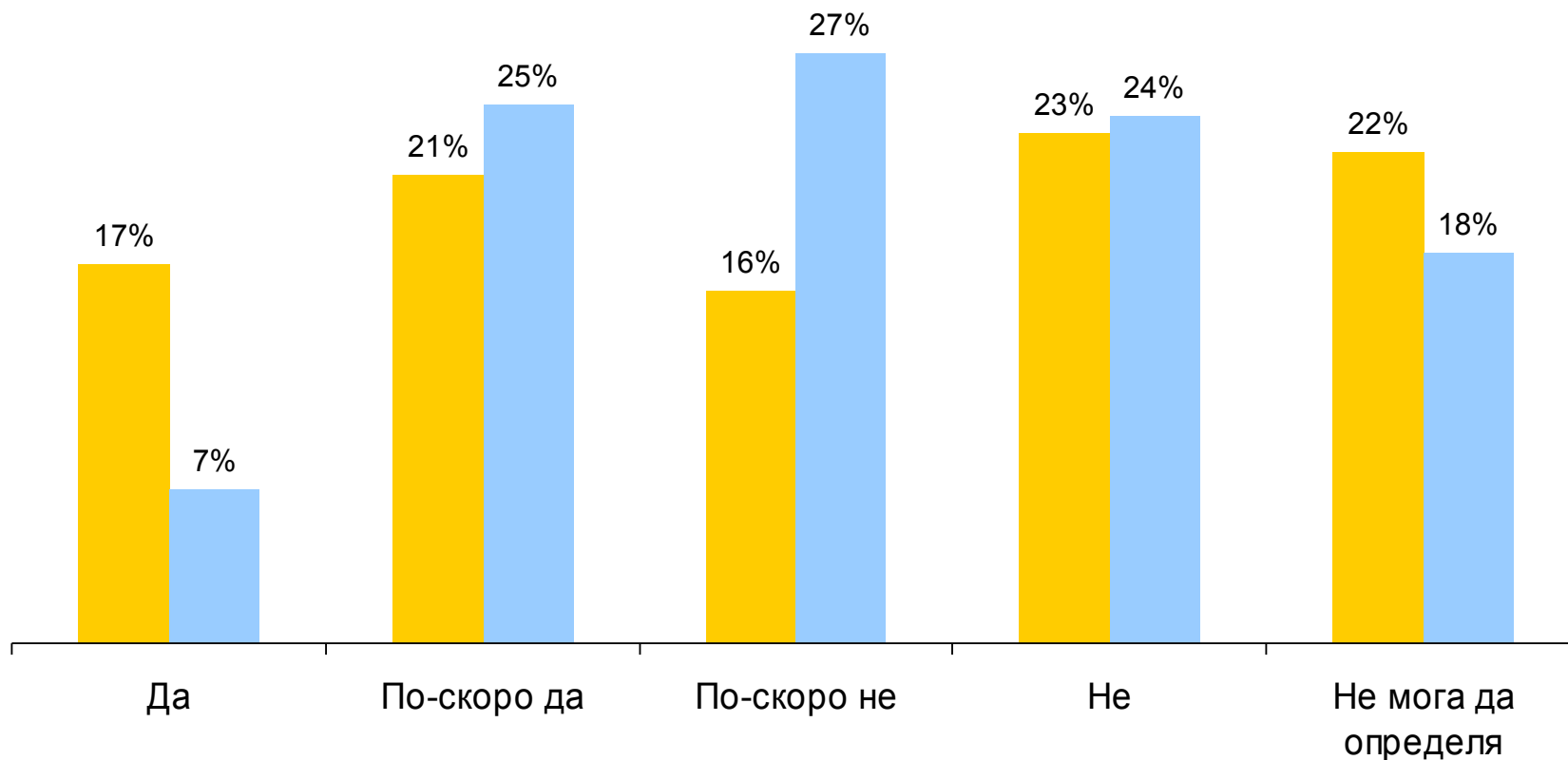
Право на достъп до обществена информация в законодателството на България

В. Гарантирано ли е в българските закони правото на гражданите на достъп до обществена информация?

2010

2008

База: всички респонденти (1143), 18+

База: всички респонденти (1210), 18+

15

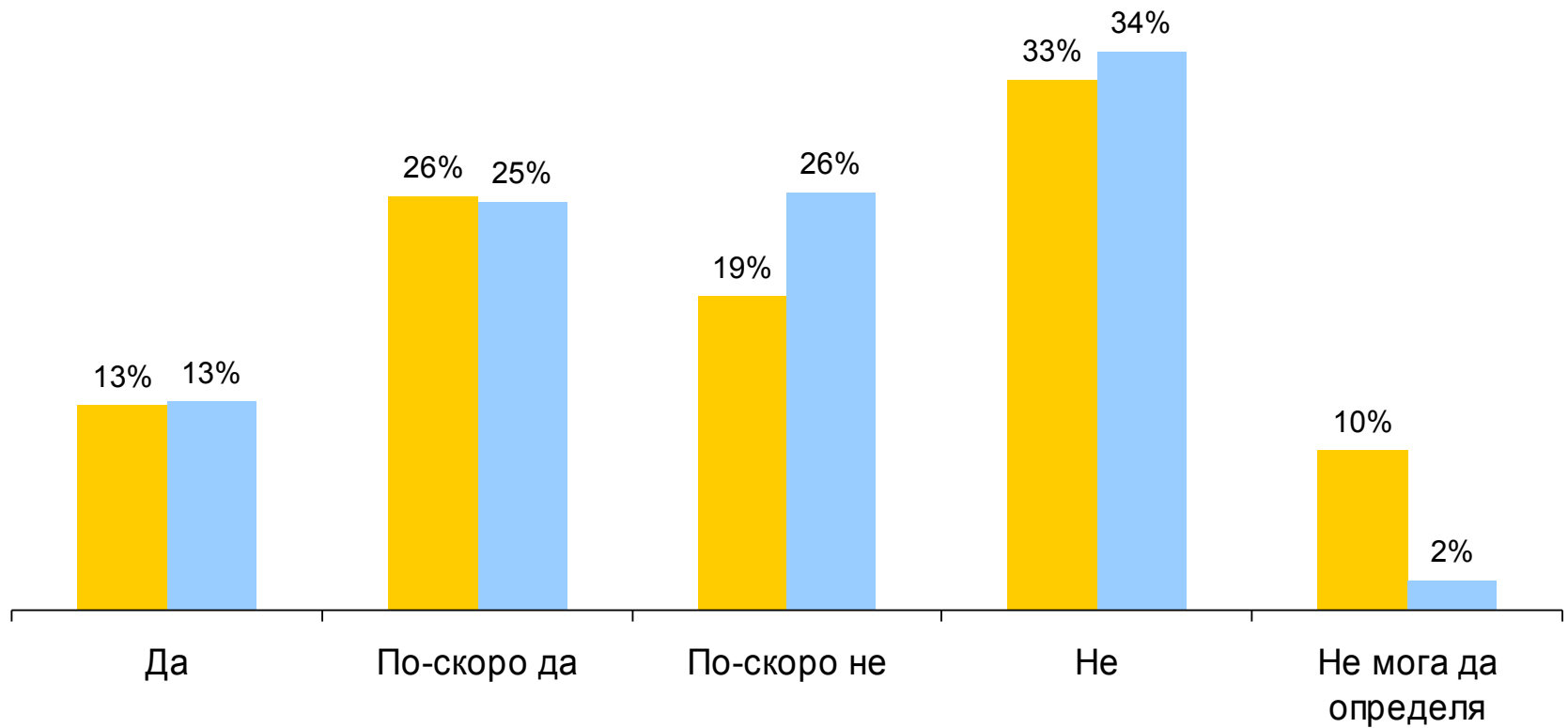
Право на достъп до обществена информация в България

В. Вие лично запознат ли сте или не с правото си на достъп до обществена информация?

2010

2008

База: всички респонденти (1143), 18+

База: всички респонденти (1210), 18+

16

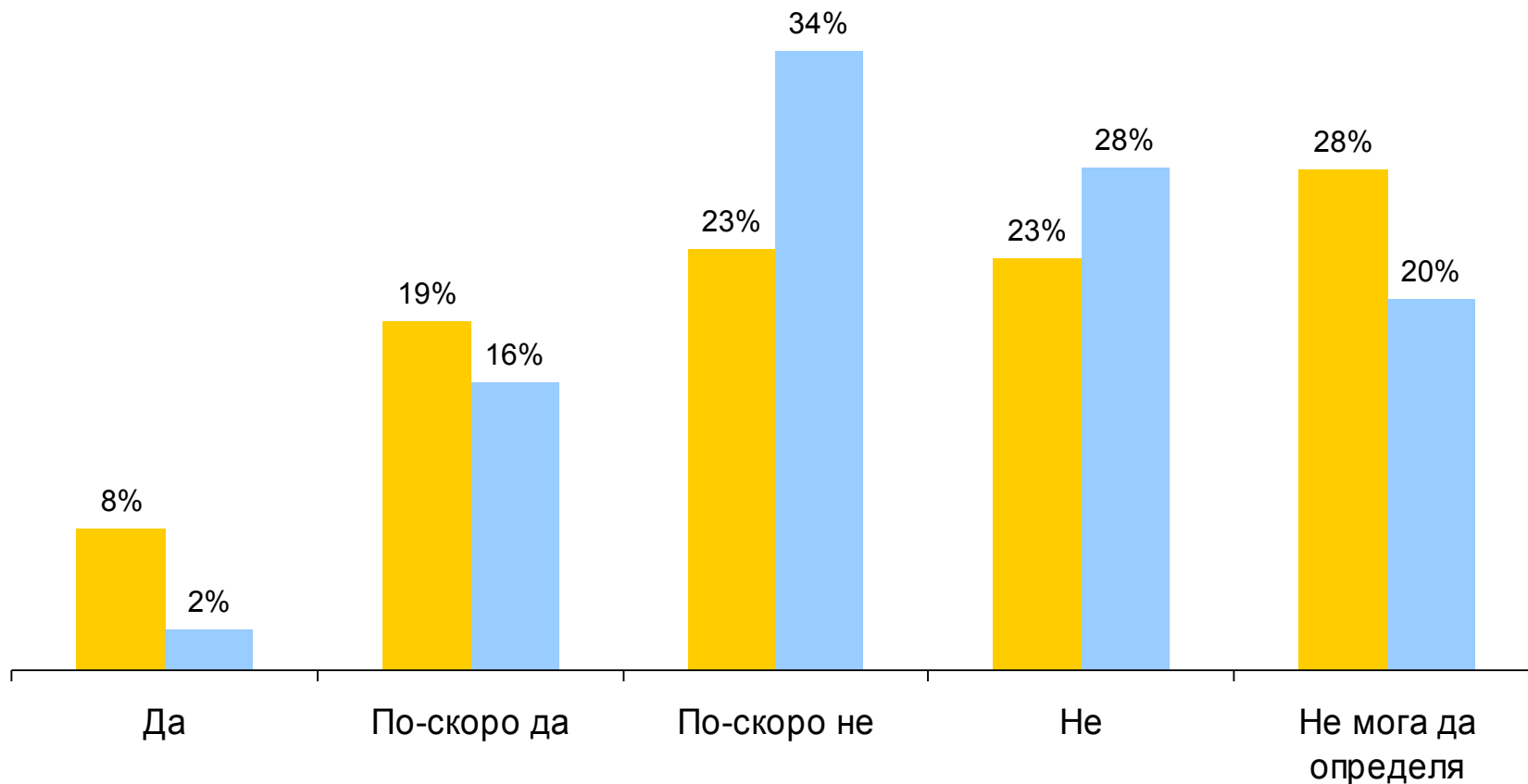
Спазване на право на достъп до обществена информация в България

В. Спазва ли се в България правото на гражданите за достъп до обществена информация?

2010

2008

База: всички респонденти (1143), 18+

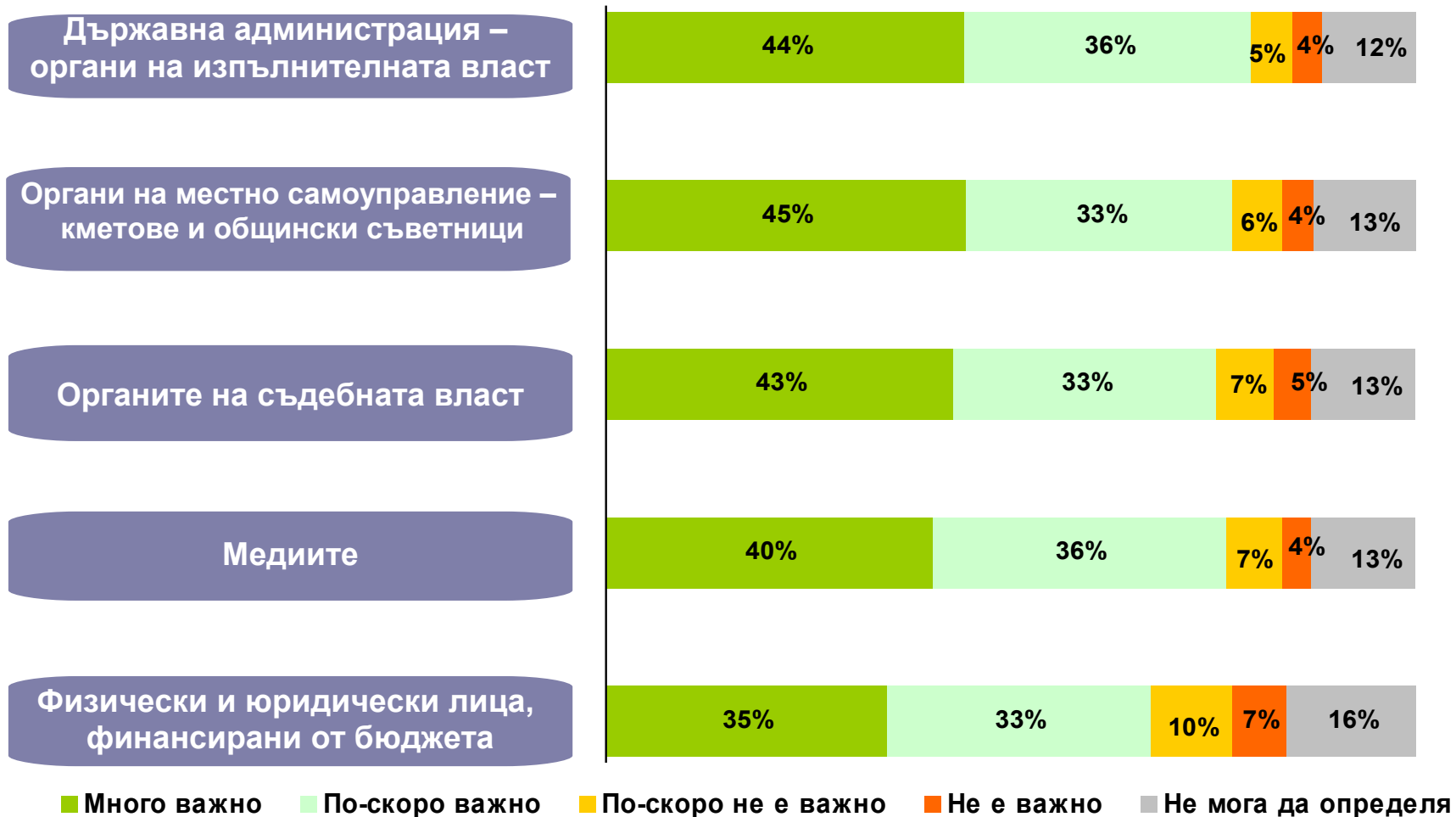
База: всички респонденти (1210), 18+

Гарантиране и спазване правото на гражданите на достъп до обществена информация от институциите

В. Доколко е важно в страната да бъде гарантирано и спазвано правото на гражданите да имат достъп до обществена информация на следните нива:

2010

База: всички респонденти (1143),
18+

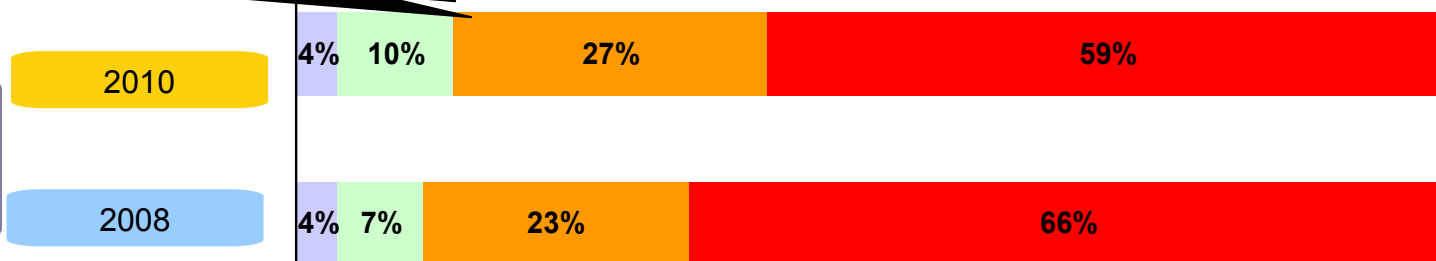
Програма Достъп до информация и Закон за достъп до обществена информация - познатост

В. Знаете ли или не за съществуването на:

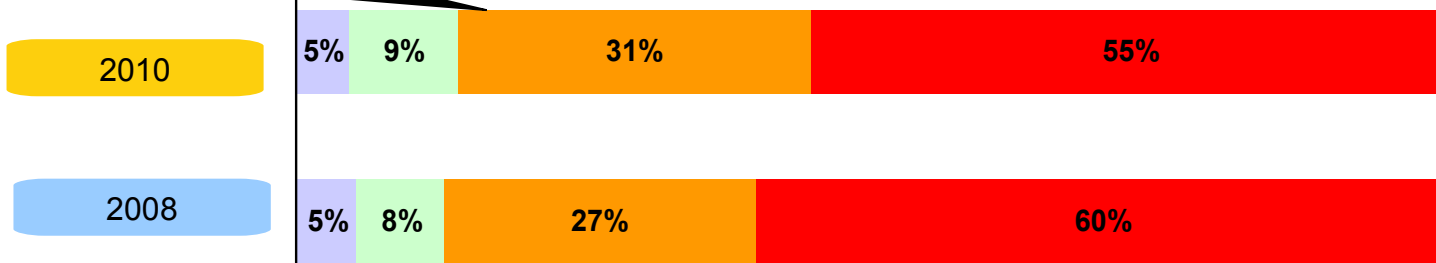
Общо 41% от анкетираните граждани знаят за съществуването на Програма Достъп до информация

Програма Достъп до информация

Общо 45% от анкетираните граждани знаят за съществуването на ЗДОИ

Закон за достъп до обществена информация

■ Имал съм контакт, ползвал съм

■ Знам за съществуването, но не познавам

■ Познавам добре, но нямам преки впечатления

■ Не познавам изобщо

База: всички респонденти (1143), 18+

База: всички респонденти (1210), 18+

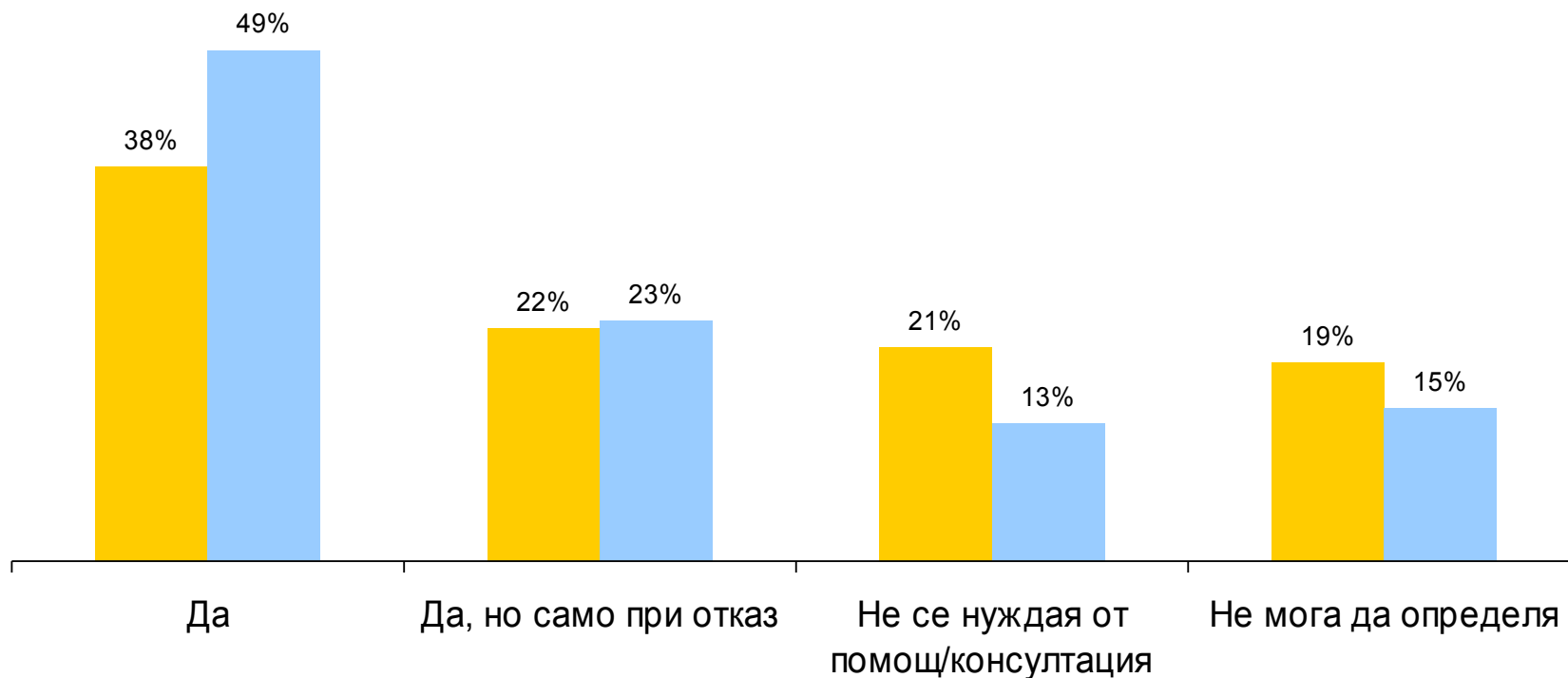
Помощ при получаване на обществена информация

В. Нуждаете ли се от помощ/ консултация, за случаите, в които искате да получите достъп до обществена информация?

2010

2008

База: всички респонденти (1143), 18+

База: всички респонденти (1210), 18+

20

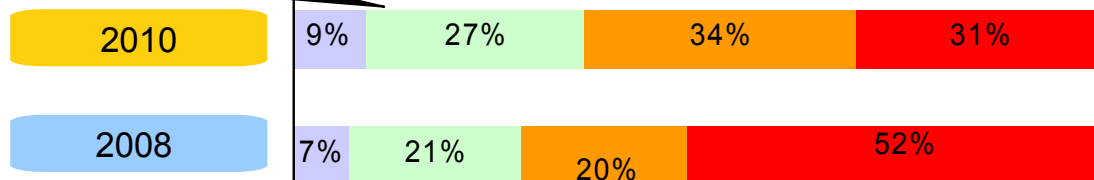
Процес на получаване на обществена информация

В. Знаете ли:

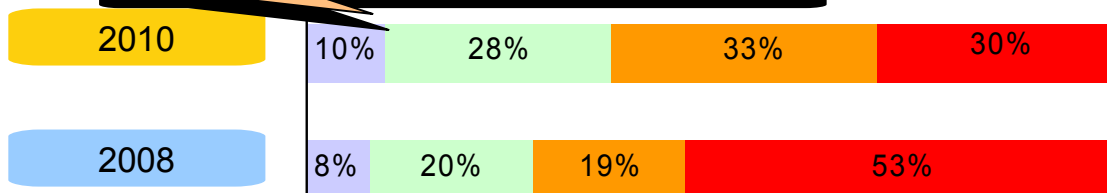
36% от анкетираните граждани знаят какво да направят, за да получат ОИ от държавната и общинска администрация

Какво трябва да направите, за да получите от държавната и общинската администрация информация, която ви интересува?

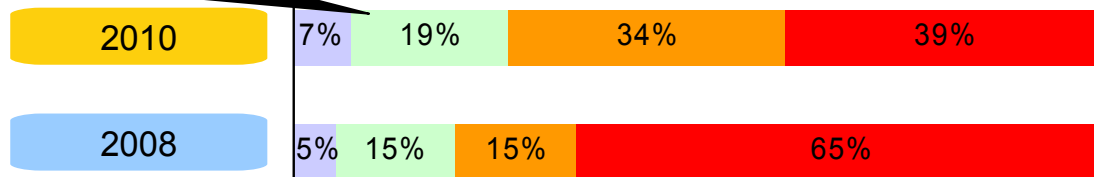
38% от анкетираните граждани знаят към кого да се обърнат, за да получат ОИ

Към кого да се обърнете, за да получите обществена информация?

26% от анкетираните граждани знаят към коя институция да се обърнат при отказ да получат ОИ

Към коя институция да се обърнете при отказ да получите обществена информация?

■ Да, знам добре

■ Да, знам в общи линии

■ По-скоро не съм наясно

■ Не, изобщо не знам

■ Без отговор

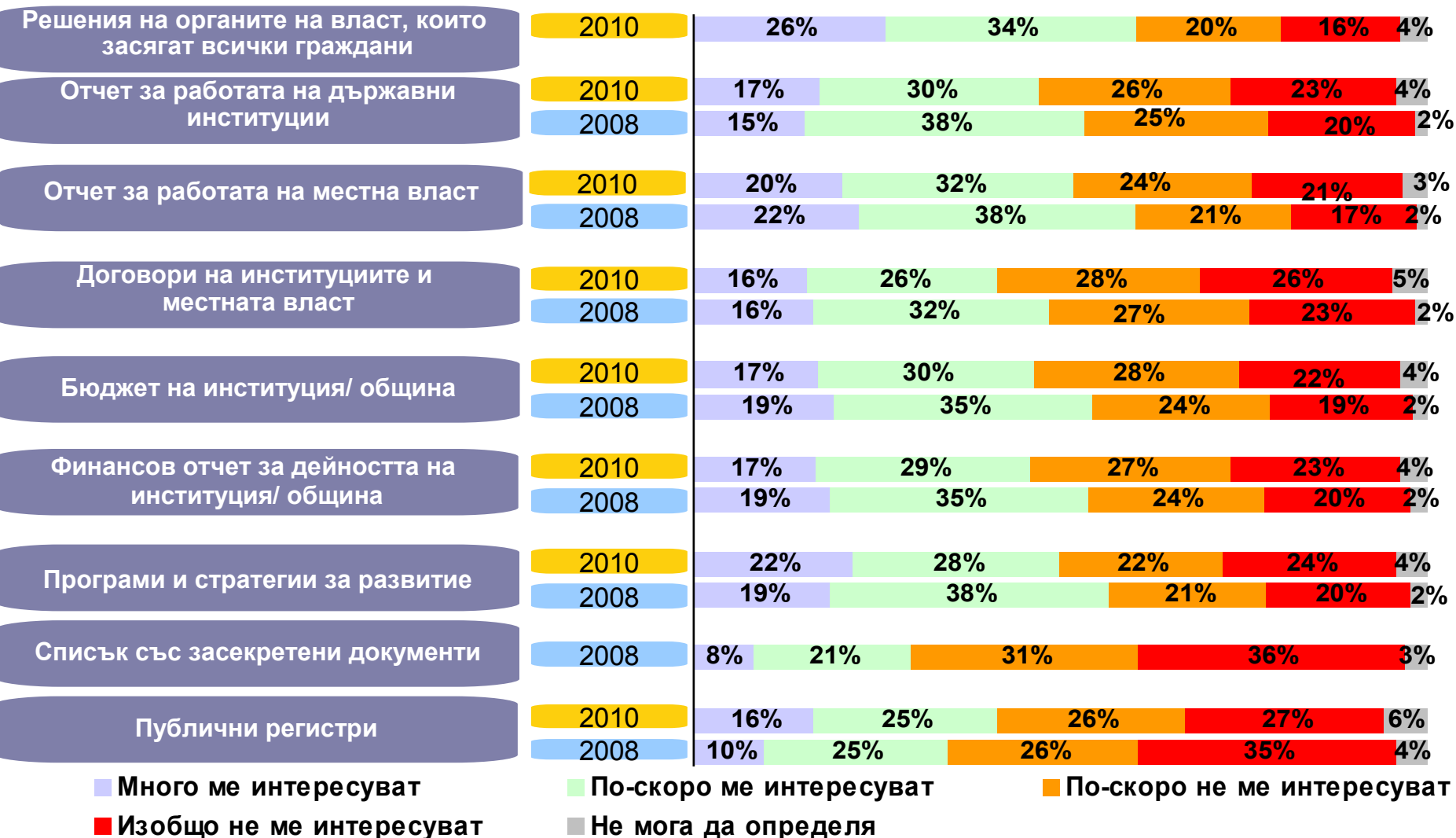
База: всички респонденти (1143), 18+

База: всички респонденти (1210), 18+

Интерес към обществена информация

В. Доколко следните теми, по които се публикува обществена информация представляват интерес за вас като гражданин?

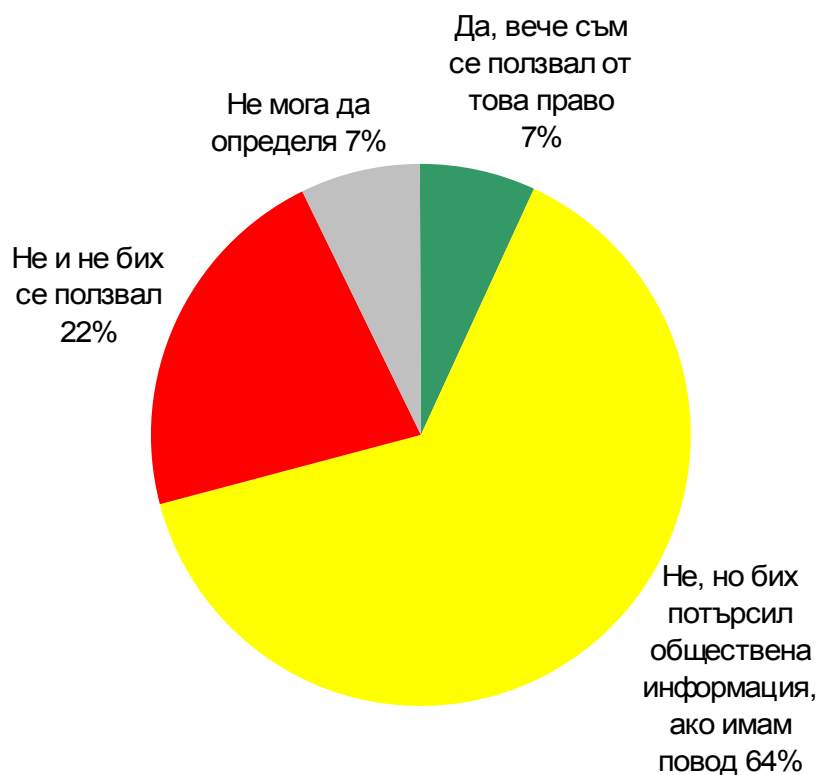

Намерение за ползване правото на достъп до обществена информация

В: Ползвали ли сте правото си на достъп до обществена информация сега и бихте ли, ако не сте?

2010

База: всички респонденти (1143), 18+

2008

База: всички респонденти (1210), 18+

Начин на искане на достъп до обществена информация

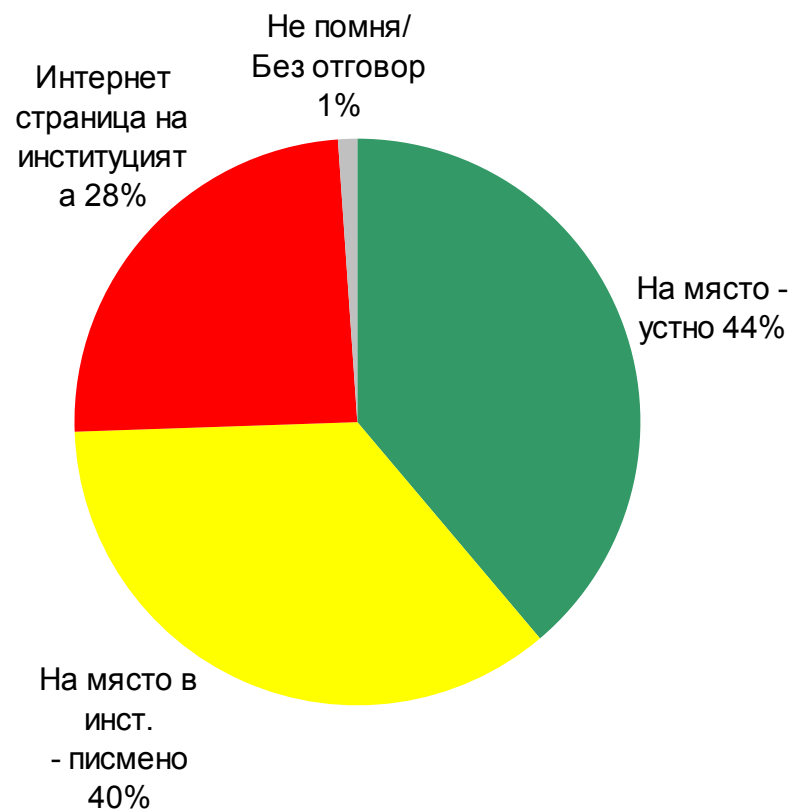
В: По какъв начин отправихте искането си за получаване на обществена информация?

2010

База: всички респонденти, ползвали правото си на достъп до информация (80)

2008

База: всички респонденти, ползвали правото си на достъп до информация (86)

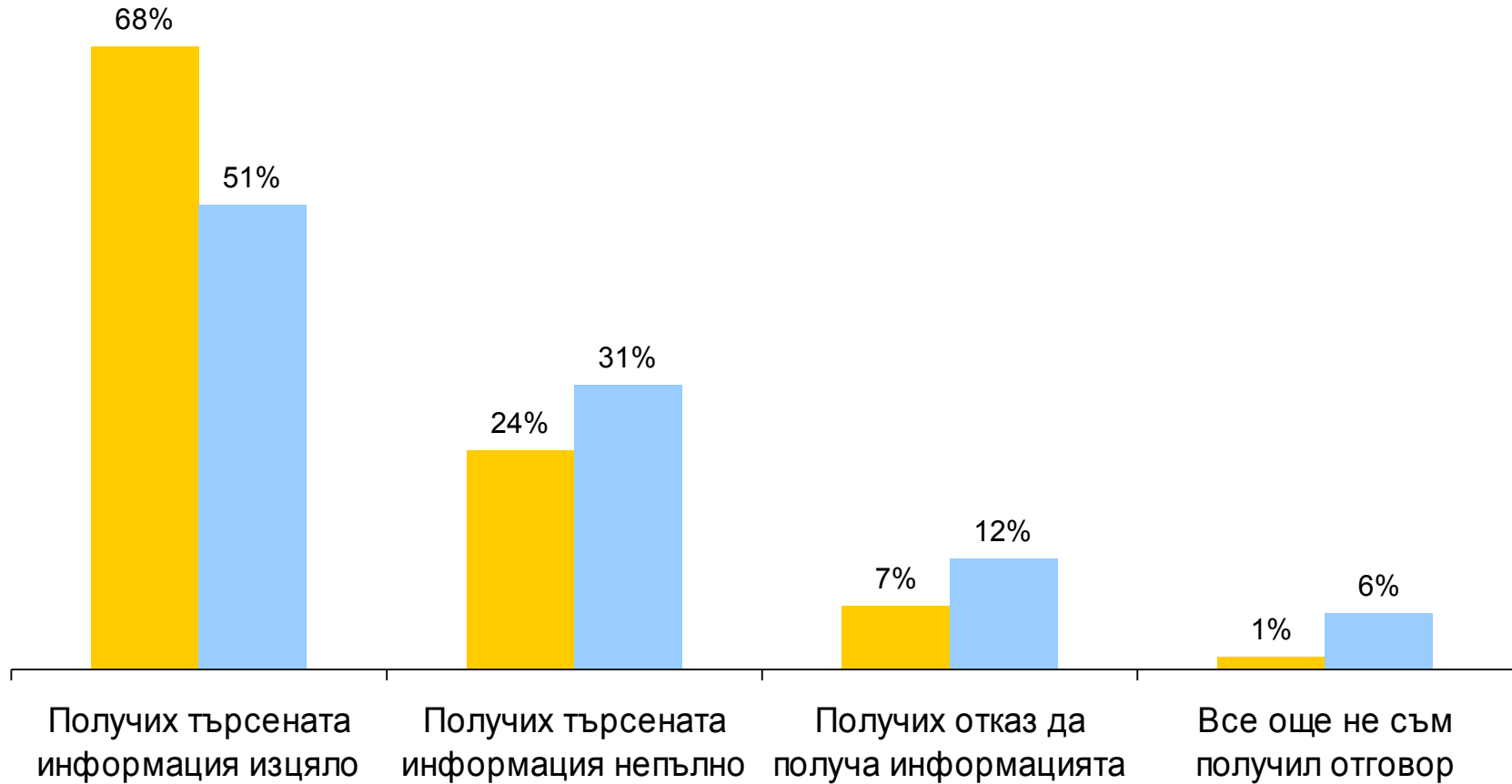
Резултати при опит за получаване на обществена информация

В. Какъв беше резултатът от вашия опит да получите обществена информация?

2010

2008

База: всички респонденти, ползвали правото си на достъп до информация (80)

База: всички респонденти, ползвали правото си на достъп до информация (86)

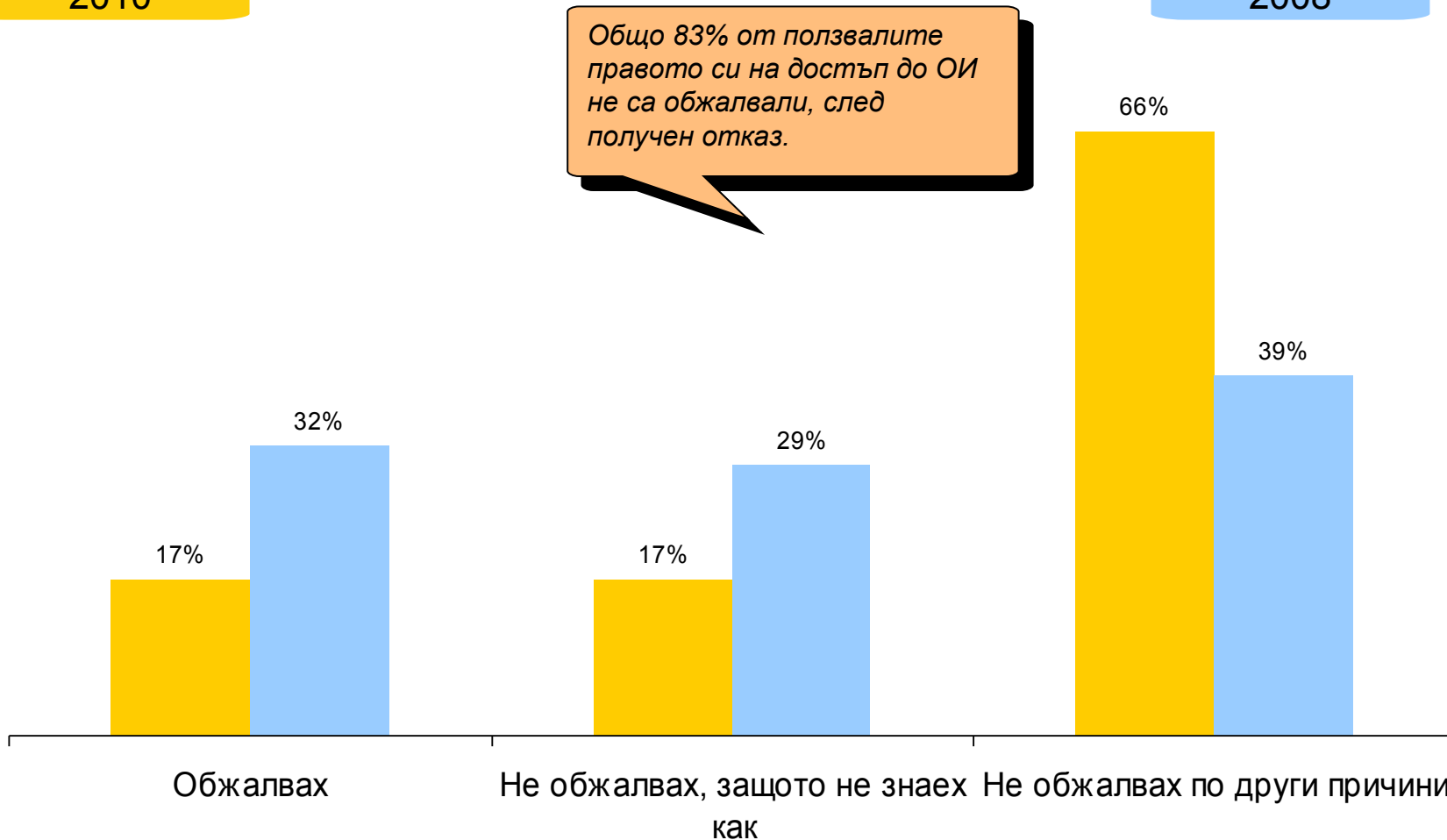
Реакция при отказ за получаване на обществена информация

В. Обжалвахте ли или не отказа да получите обществена информация?

2010

2008

Общо 83% от ползвалите правото си на достъп до ОИ не са обжалвали, след получен отказ.

База: всички респонденти, получили отказ на достъп до обществена информация (6)

Внимание! Базите при тази графика са малки! 83% са равни на 5 респондента!

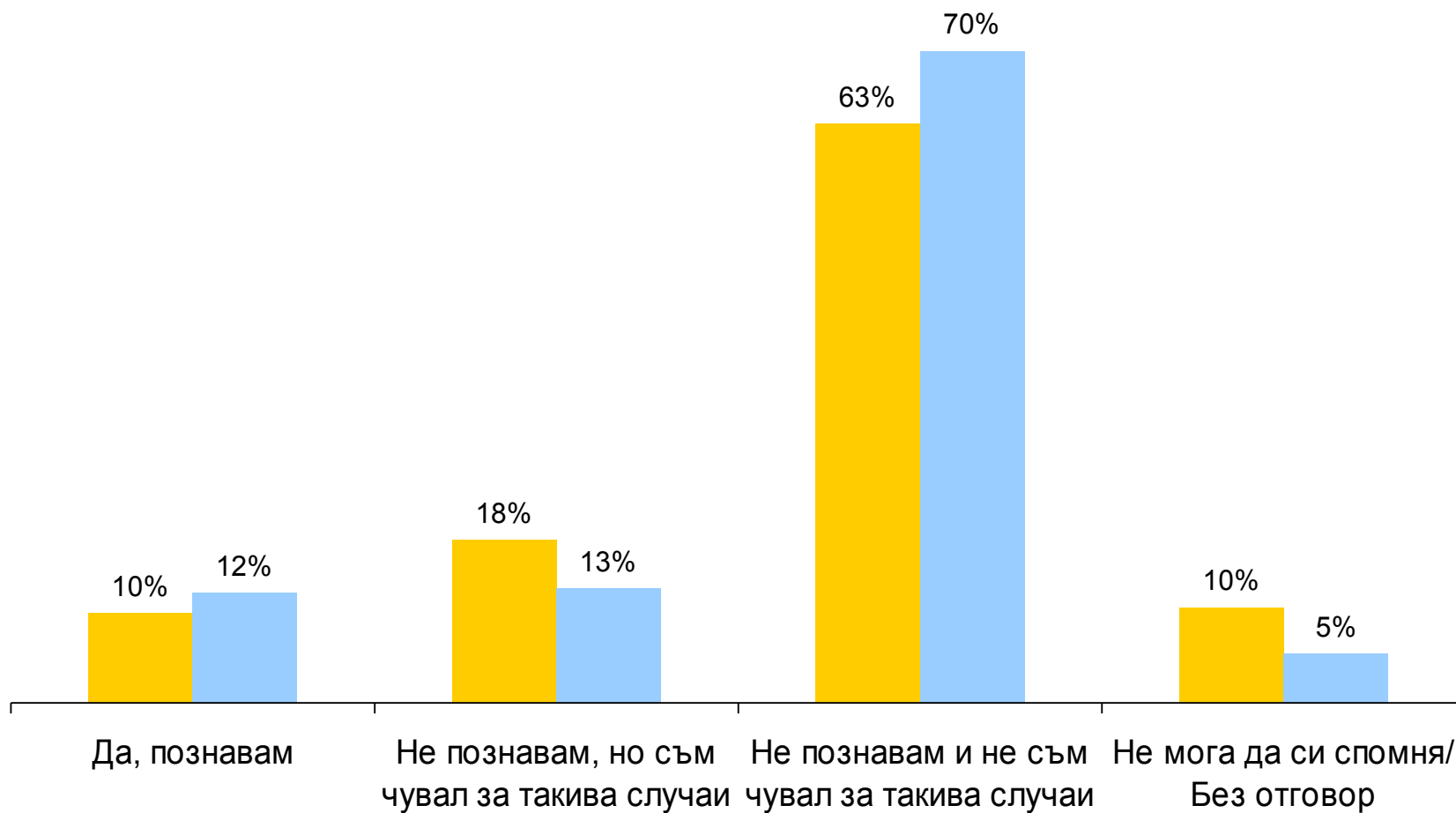
База: всички респонденти, получили отказ на достъп до обществена информация (10)

В. Познавате ли или не човек или организация, които са потърсили обществена информация?

2010

2008

База: всички респонденти (1143), 18+

База: всички респонденти (1210),
18+

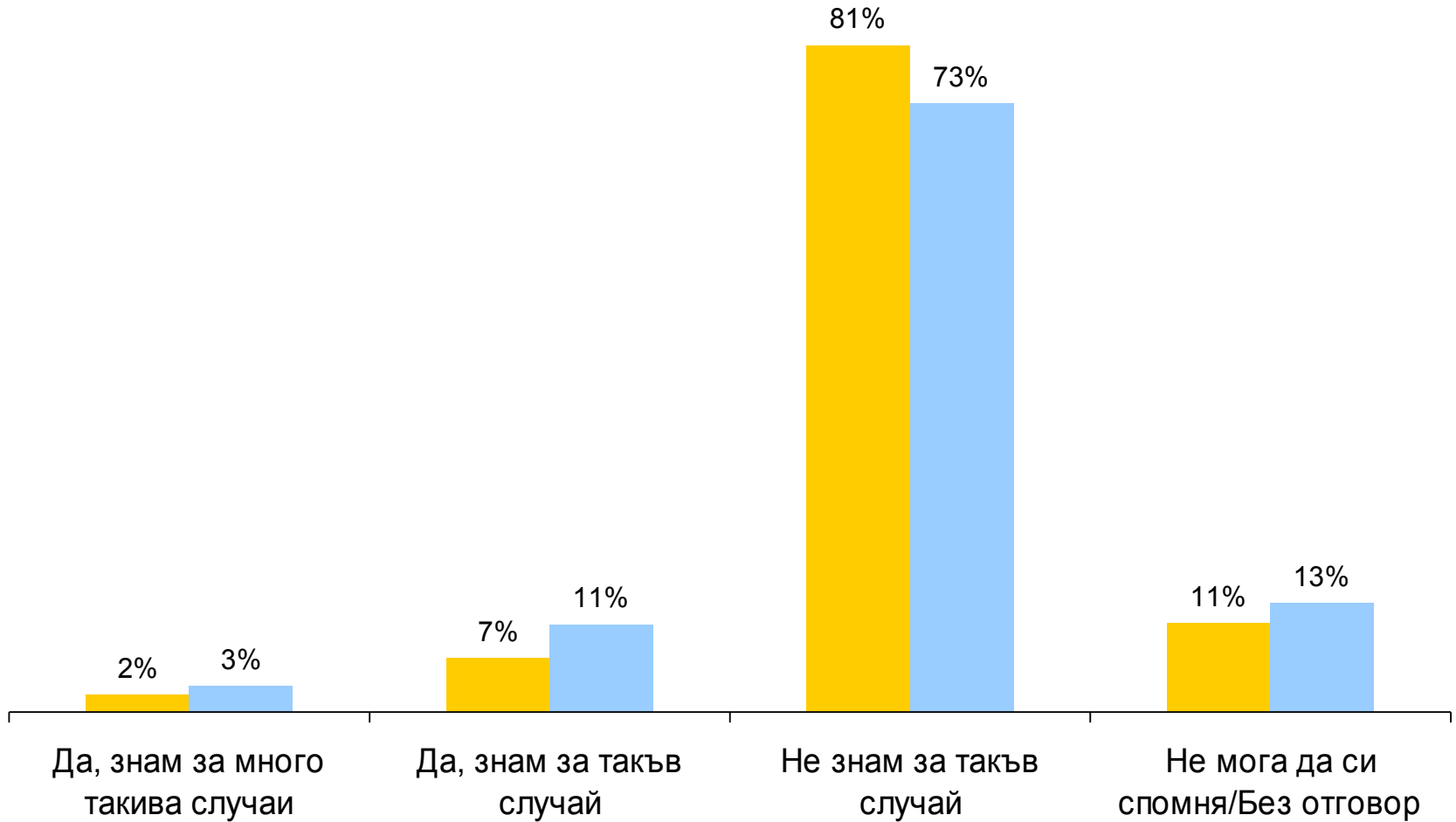
Случаи на отказ на достъп до обществена информация

В. Информирани ли се за случай/случаи, при който/ които е бил отказван достъп до обществена информация?

2010

2008

База: всички респонденти (1143), 18+

База: всички респонденти (1210), 18+

Интерес към медийно отразяване на проблеми при осигуряване на достъпа до информация

В. Следите ли или не публикации/ предавания в медии, свързани с проблеми при осигуряване на достъпа до информация?

2010

База: всички респонденти (1143), 18+

2008

База: всички респонденти (1210), 18+